

Voorstellen

Mijn naam is Ali Rabarison, directeur inclusieve samenleving en gemeentefinanciën bij de VNG, de koepelorganisatie van alle gemeenten in Nederland.

Wat fijn dat ik bij deze bijeenkomst mag zijn en mijn visie met jullie mag delen.

Misschien iets van context voor jullie waar ik afgelopen jaren heb gewerkt om mijn verhaal te kunnen plaatsen.

In het verleden was ik hoofd Sociaal Domein bij de directie Bestuursadvisering van de gemeente Amsterdam.

Daarvoor plaatsvervangend directeur Woon- en Leefomgeving bij het ministerie van BZK en plaatsvervangend directeur Programmadirectie Wijknaaanpak, voormalig VROM.

In die rol was ik o.a. betrokken bij het opstellen en uitvoeren van het Nationale Programma Rotterdam Zuid.

Daarvoor heb ik ook verschillende jaren gewerkt aan integratievraagstukken bij ministerie van Justitie.

In deze functies bezocht ik veel wijken en buurten om samen met de gemeente, corporaties, maatschappelijke organisaties en bewoners een aanpak te ontwerpen om de leefbaarheid te vergroten. En altijd vanuit de combinatie fysiek met sociaal. Dat levert de beste resultaten op.

Want hoe belangrijk is goed wonen wel niet voor mensen.

Goed wonen is een mensenrecht: een dak, een thuis, de basis van waaruit je mee kan doen. Voor iedereen.

Wij werken vanuit de VNG aan een inclusieve samenleving, waarin iedereen mee kan doen.

Dat betekent voor iedereen een fijne woonvorm. Ook voor kwetsbare inwoners.

Dat kunnen groepen ouderen zijn die langer thuis blijven wonen, jongeren die het zelfstandig niet redden, mensen met psychische kwetsbaarheid, mensen met lichamelijke en geestelijke beperkingen, mensen die het vanwege de privéomstandigheden even niet meer redden.

Belangen VNG en VTW - Gemeenten en corporaties

Gemeenten en corporaties hebben een vergelijkbare positie.

VNG als belangenbehartiger en VTW als toezichthouder zetten zich in voor deze organisaties met grote maatschappelijke taken.

Die taken worden lokaal en regionaal steeds urgenter en veelomvattender.

Zo zijn gemeenten sinds de decentralisaties verantwoordelijk geworden voor grote delen van de zorg en inkomensvoorziening met de Jeugdwet, WMO en Participatiewet.

Maar zijn ze ook belast met de energietransitie, woningbouwopgave, invoering omgevingswet, huisvesting van nieuwkomers en digitalisering.

Woningcorporaties hebben in de eerste plaats de taak om mensen te huisvesten met een laag inkomen. Daarnaast beheren zij maatschappelijk vastgoed, en investeren zij in het vergroten van de leefbaarheid in wijken.

De taken worden complexer, de verantwoordelijkheden groter. Maar zowel de corporaties als gemeenten ervaren dat de middelen en mogelijkheden daarbij achterblijven.

Woningcorporaties moeten een verhuurderheffing betalen aan het Rijk, in 2018 was die ruim 1,6 miljard.

Ook gemeenten kampen met forse tekorten in het Sociaal Domein.

Het water staat gemeenten aan de lippen.

En we zien dat dit in verschillende gemeenten ten koste gaat van de investeringsmogelijkheden in het fysieke domein.

De extra investeringen die het kabinet afgelopen dinsdag bekend maakte, komen dan ook geen moment te laat.

Er komt meer geld voor wonen.

Maar we moeten kritisch zijn: van de jaarlijkse extra heffing van die ruim 1,6 miljard komt nu jaarlijks maar 100 miljoen terug.

Gemeenten krijgen ook extra geld voor de zorgtaken.

Het komende jaar komt er 300 miljoen extra voor de Jeugdhulp.

Die bedragen zijn hard nodig.

Maar is het genoeg?

Zeker niet.

Daarom roep ik jullie op om samen op te trekken, in de aanloop naar een nieuw kabinet.

Zodat we de corporaties weer in positie kunnen brengen om hun rol weer beter te kunnen vervullen, zowel financieel als met het oog op het afbakenen van de kerntaken.

Want door de strikte afbakening van kerntaken komen de enorme opgaven in het sociale domein in de knel.

Doelgroepen

Waar deden we het ook alweer voor?

1. Mensen met een GGZ-problematiek

In 2017 deden al meer mensen dan ooit een beroep op Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen.

Corporaties geven aan dat een goede samenwerking met gemeenten en zorgpartijen cruciaal is voor de leefbaarheid in de wijk.

Waar die samenwerking te wensen overlaat, neemt de leefbaarheid af.

2. Jongeren

Niet voor alle jongeren is het vanzelfsprekend om zelfstandig te wonen.

Sommige jongeren hebben helemaal geen vaste woon- of verblijfplaats, anderen wonen met begeleiding.

Geschat wordt dat 41 procent van de daklozen wordt gevormd door jongeren van 18-30 jaar. Voor een deel van de jongeren blijkt wonen een groot probleem. Zij kunnen geen geschikte en betaalbare woning vinden, waarbij ook aan hun behoefte aan begeleiding wordt voldaan.

3. Ouderen

Uit cijfers van het CBS blijkt dat we in 2040 een aandeel van 4,7 miljoen inwoners boven de 65+ hebben (dat is dan 26 procent van de bevolking).

Er wordt verwacht dat 38 procent van 75plussers in 2030 meer dan drie aandoeningen heeft.

Kortom: de grijze druk neemt toe en de behoefte aan zorg ook.

Maar al deze abstractie gaat pas leven als we zien hoe het lokaal, in de praktijk, voor inwoners uitpakt als het lokale netwerk met elkaar samenwerkt.

Een voorbeeld

Een gehandicapte jongen in een rolstoel, 25 jaar oud, wil graag het huis uit, onder de vleugels van zijn ouders vandaan.

Hij wil vrijheid, zelf bepalen met wie hij samenwoont, wie hem verzorgt.

Zijn budget is beperkt, want hij heeft geen inkomen, maar wel een pgb.

Zijn droom: een woongroep waarin ze zorg kunnen delen met voor iedere bewoner een zelfstandige woonruimte én een gemeenschappelijke ruimte waar de bewoners elkaar ontmoeten.

Welke woningcorporatie ziet zo'n project zitten?

Een gemeenschappelijke ruimte is geen woonruimte, dus valt zo'n voorziening strikt gezien niet onder de taken van de corporatie.

Toch is er een woningcorporatie die het aandurft.

Die anders denkt, die zoekt naar creatieve oplossingen.

Je zou het alle corporaties gunnen dat ze de middelen en het lef hebben om deze voorziening uit te voeren.

Want wat er nu, noodgedwongen, vaak gebeurt is dat corporaties zich puur op de meest basale taak richten.

Zij bouwen huizen en kunnen of willen niet investeren in zaken die het verschil kunnen maken tussen wonen en goed wonen voor mensen zoals de jongen uit het voorbeeld.

Het gevolg is dat er straks wijken ontstaan waar mensen met psychische aandoeningen of een afstand tot de arbeidsmarkt bij elkaar zitten, zonder adequate begeleiding.

Politie, ambulance en brandweer worden erbij gehaald.

Het huis blijkt een grote bende: overal wasgoed, administratie, voedselverpakkingen, verstopte wc's, bergen afwas, vocht en schimmel.

Niemand wist precies hoe het er met tante aan toe was.

De afgelopen jaren was ze nog redelijk zelfredzaam.

Na een ziekenhuisopname volgt de vraag: waar moet tante nu wonen?

Terug naar haar eigen huis is onverantwoord, maar een alternatief is nog niet zo makkelijk gevonden.

In ons land hebben we de dingen goed geregeld.
Niemand wordt volledig aan zijn lot overgelaten; wonen en zorg zijn basisrechten.
Maar we hebben het wel verdomd ingewikkeld gemaakt.
Want waar moet je beginnen, met al die regelingen en voorzieningen, al die aanvragen en indicaties?

Ik wil gemeenten en corporaties oproepen om in de eerste plaats de inwoner voorop te stellen.

Echt vanuit de mens te redeneren: wie heeft wat nodig in welke situatie?
Wat kunnen en willen mensen zelf doen en waar hebben ze hulp bij nodig?
Daarvoor moeten we bereid zijn om samen op te trekken.

IBP Taskforce Wonen en Zorg

Er is dus grote behoefte aan afspraken en acties op het snijvlak van wonen en Zorg.
Volgens Aedes weet slechts 20% van de gemeenten wat ze op het gebied van wonen en zorg te doen staat.

Vooraf inzicht in de gevolgen van de vergrijzing zou ontbreken.

Of dit percentage klopt weten we niet.

Feit is dat het onderwerp bij alle gemeenten op de agenda zou moeten staan.

Daar maakt de VNG zich hard voor.

Daarom hebben we geijverd voor een bestuurlijke Taskforce 'Wonen en Zorg' die er nu ook is, met Aedes, BZK, VWS en zorgaanbieders. De Taskforce gaat zich ervoor inzetten dat gemeenten met corporaties en zorgaanbieders lokaal en regionaal de juiste afspraken maken om voor alle kwetsbare inwoners, jong en oud, goed wonen mogelijk te maken.

Kernboodschap

Ik denk dat u het met mij eens bent dat het van groot belang is dat gemeenten en corporaties samen optrekken.

Want zorg en wonen gaan hand in hand.

Als mensen vanwege tekorten in de zorg ontslagen worden uit zorginstellingen,
En er aan de andere kant bezuinigd wordt op goede woonvoorzieningen, en te weinig middelen in Sociaal Domein beschikbaar zijn,
Dan valt een hele groep tussen wal en schip.

Het is aan gemeenten om die brug te slaan.

Dat de wethouder zorg om de tafel gaat met de wethouder die verantwoordelijk is voor het fysieke domein.

En het is aan corporaties om te onderzoeken waar de wet nog ruimte biedt.

Want die ruimte is er en als het toezicht niet te strak beteugeld is, dan kunnen er mooie dingen ontstaan.

Aan u als toezichthouders zou ik willen vragen om stimulerend op te treden en om mildheid te betrachten.

Stimuleer uw corporatie om anders te denken, te denken in mogelijkheden, en beoordeel niet te streng de corporatie die de ruimte zoekt om te zorgen dat ook kwetsbare mensen goed kunnen wonen.

Zie ook toe dat ze samen met de gemeente op basis van goede data zowel naar de fysieke als sociale kant kijken van wat nodig is.

Dan kunnen we ook samen tot oplossingen komen.

Afsluiting

En dames en heren, die oplossingen zijn nodig.

Want in 2020 bereikt het woningtekort een nieuw hoogtepunt.

De afgelopen jaren is er te weinig gebouwd voor de groei van het aantal huishoudens.

We zijn geneigd om bij elkaar de schuld neer te leggen.

Corporaties zeggen: Gemeenten moeten grond aanwijzen waar we kunnen bouwen.

Als zij dat niet doen, kunnen wij niet aan de opgaven voldoen.

Gemeenten zeggen: Corporaties moeten wat ruimer durven denken zodat zij binnen de beperkte mogelijkheden toch meer voor elkaar krijgen.

Maar feit is dat we nu eenmaal in een dichtbevolkt land leven.

Met 17 miljoen inwoners op 41.000 vierkante kilometer, is het schipperen.

(Vergelijk dat eens met Denemarken: 5,7 miljoen inwoners op een vergelijkbare oppervlakte)

Als wij woningen willen bouwen, moet daar iets voor wijken.

En waar moeten straks die windmolenparken en al die zonnepanelen komen?

Het leidt al volop tot discussie.

We zullen dus op zoek moeten naar creatieve oplossingen.

En die zijn er.

Want de samenleving verandert, onze wensen veranderen.

Niet meer iedereen hoeft in een doorzonwoning te wonen.

Het is zinloos om ouderen zo lang mogelijk zelfstandig te laten wonen en daar al het wmo-geld aan te besteden, terwijl ouderen dat misschien helemaal niet willen of kunnen.

Niet elke alleenstaande wil een gezinswoning.

Er zijn allerlei tussenvormen.

Die vormen kunnen we met elkaar vinden.

Als wij maar met elkaar blijven samenwerken.

Gemeenten, zorginstellingen en corporaties.

Want gezamenlijk hebben wij hetzelfde doel voor ogen: de beste leefomstandigheden voor onze inwoners.